

POSTANOWIENIE

Dnia 15 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Demendecki

w sprawie z powództwa P. K.

przeciwko D. L., N. B., K. B., H. G., M. K., P. K., E. S., A. O., B. F., W. P., A. L., J. W., M. S., R. N., K. B.1

o ochronę dóbr osobistych i zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 15 marca 2023 r.

wniosku powoda o wyłączenie sędziów Sądu Okręgowego w Warszawie od orzekania w sprawie toczącej się przed Sądem Okręgowym w Warszawie, sygn. II C 1848/21,

1. oddala wniosek co do sędziego Sądu Okręgowego w Warszawie M.A.,

2. odrzuca wniosek w pozostałej części.

UZASADNIENIE

W sprawie z powództwa P. K. przeciwko D. L., N. B., K. B., H. G., M. K., P. K., E. S., A. O., B. F., W. P., A. L., J. W., M. S., R. N., K. B.1 o ochronę dóbr osobistych i zapłatę, toczącej się przed Sądem Okręgowym w Warszawie pod sygn. II C 1848/21, pismem z 5 sierpnia 2022 r. strona powodowa wniosła o wyłączenie od orzekania w sprawie sędziego referenta SSO M. A. oraz pozostałych sędziów Sądu Okręgowego w Warszawie, niewyznaczonych do rozpoznawania sprawy.

W uzasadnieniu wniosku powód podniósł, że „podstawową przesłanką wniosku jest zarzut braku niezależności sądu, niezawisłości sędziego (i wymienionych sędziów) i sądu, naruszenie podstawowych zasad bezstronności

i wiarygodności postępowania. Co w całości wypełnia znamiona i przesłanki konieczności wyłączenia”. Jak dalej wskazał, „pozvani w przedmiotowej sprawie są pracownikami m.in. Sądu Okręgowego w Warszawie oraz podległego SR Warszawa-Żoliborz. Tym samym niedopuszczalnym jest by sprawę prowadzili sędziowie SO w Warszawie będący kolegami i koleżankami pozwanych, albowiem nie pozostawia wątpliwość, że zaistnieje bezpośredni zarzut naruszenia zasad wiarygodności, bezstronności i niezawisłości postępowania i powagę sądu. Dodatkowo wspomnieć należy, iż wobec części sędziów/pracowników SO w Warszawie (niebędących pozwanymi) Wnioskodawca (powód sprawy) w innych postępowaniach wytacza zarzuty karne, o czym sędziowie ci wiedzą, jak i wiedza o toczących się postępowaniach z tego tytułu. Tym samym niedopuszczalnym prawnie jest by pracownicy sędziowscy jak i ich koledzy i koleżanki prowadzili postępowanie i orzekali w sprawie albowiem narusza to wiarygodność i powagę sądu”. Jako podstawę wniosku powód wskazał art. 48 § 1 pkt 1 i pkt 5 k.p.c., art. 49 k.p.c., art. 50 § 1 k.p.c., art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 24 czerwca 2008 r., sygn. P 8/07.

Postanowieniem z 18 lutego 2022 r. Sąd Okręgowy w Warszawie przedstawił Sądowi Najwyższemu Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych wnioski o wyłączenie sędziów oparte na art. 26 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz. U. 2021, poz. 1904 ze zm.; dalej: „u.SN”).

W dniu 30 września 2022 r. Sąd Najwyższy wezwał powoda P. K. do wskazania w terminie 7 dni, czy z uwagi na podniesione we wniosku o wyłączenie sędziego zarzuty, wnosi o rozpoznanie tegoż wniosku w trybie art. 26 § 2 u.SN, czy też w trybie przewidzianym w art. 42a § 3 i n. ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz.U. 2020, poz. 2072 ze zm., dalej: „p.u.s.p.”), wskazując, iż brak stanowiska w wyznaczonym terminie będzie równoznaczny z wnioskiem o nadanie wnioskowi o wyłączenie sędziego biegu w trybie art. 26 § 2 u.SN.

W piśmie z 25 października 2022 r. P. K. oświadczył, że „wniosek dot. zarówno wyłączenia w trybie art. 26 uoSN, i odrębnie jako zarzut zawiera wniosek z

art. 42a uousp. Jednakże zarzut z art. 42a nie wpływa na zarzut i wniosek zastosowania art. 26 uoSN”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 26 § 2 zd. 1 u.SN, do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych należy rozpoznawanie wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. Zgodnie z art. 26 § 3 u.SN, wniosek, o którym mowa w § 2, pozostawia się bez rozpoznania, jeżeli obejmuje ustalenie oraz ocenę zgodności z prawem powołania sędziego lub jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości.

Szczególny tryb rozpoznawania wniosków o wyłączenie sędziów został przewidziany w art. 26 § 2 i 3 u.SN. W uzasadnieniu postanowienia z 3 czerwca 2020 r., I NWW 28/20, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że art. 26 § 2 u.SN reguluje właściwość Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego do rozpoznawania: po pierwsze – wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego (co związane jest z uregulowaną w art. 49 k.p.c. instytucją wyłączenia sędziego na jego żądanie lub na wniosek strony – *iudex suspectus*), a po drugie – wniosków o oznaczenie sądu (co związane jest z uregulowaną w art. 45 k.p.c. instytucją oznaczenia sądu). W art. 26 § 2 zdanie pierwsze *in fine* u.SN określono natomiast zarzuty, których wystąpienie we wniosku lub oświadczeniu skutkuje przyznaniem właściwości do ich rozpoznania Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego. W doktrynie wskazuje się, że przymiot niezawisłości tradycyjnie dotyczy konkretnych osób piastujących władzę sądowniczą, natomiast pojęcie niezależności odnoszone jest do sądów jako organów władzy publicznej (zob. również postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2022 r., I NWW 6/22).

Przez brak niezawisłości rozumie się sytuację, w której sędzia pozostawałby zależny od różnorodnych wpływów i wskazówek ubocznych, ulegał wpływom w zakresie wydawanych postanowień oraz wyroków i innych czynności

zmierzających do rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy. Zwraca się również uwagę na takie okoliczności jak: stronnictwo w stosunku do uczestników postępowania, zależność od organów pozasądowych, brak samodzielności sędziego wobec władz i innych organów sądowych, zależność od wpływu czynników społecznych i politycznych, zwłaszcza partii politycznych (por. P. Wiliński, P. Karlik, w: L. Bosek, M. Safjan (red.), *Konstytucja RP. Tom II. Komentarz do art. 87-243*; Legalis 2016). Niezależność sądu sprowadza się do oddzielenia i uniezależnienia władzy sądowniczej od innych władz (tj. ustawodawczej i wykonawczej). Niezależność to samodzielność w planowaniu, podejmowaniu i realizowaniu działań oraz brak podporządkowania funkcjonalnego i organizacyjnego, który mógłby wpływać (bezpośrednio lub pośrednio) na realizację zadań sądu lub podważać zaufanie do niego ze strony jednostek (por. K. Olszak, *Niezawisłość, niezależność i bezstronność w sądownictwie w świetle regulacji prawnych oraz orzecznictwa*, Głos Prawa, Przegląd Prawniczy Allerhanda 2019, t. 2, nr 2 (4), poz. 25, s. 319-344).

Każdy wniosek o wyłączenie sędziego musi spełniać wymogi konstrukcyjne, które pozwalają na jego merytoryczne rozpoznanie. Dotyczy to w szczególności wymagania, aby oprócz postawienia wniosku o wyłączenie sędziego od rozpoznania konkretnej sprawy, sformułowano stosowne zarzuty, ich uzasadnienie i w miarę możliwości wykazano lub chociażby uprawdopodobniono (wniosek *in concreto*) okoliczności wskazujące na brak bezstronności lub niezawisłości sędziego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 maja 2020 r., I NWW 7/20). Braki konstrukcyjne wniosku, takie jak: brak zarzutów, brak ich uzasadnienia i przynajmniej uprawdopodobnienia i podania okoliczności faktycznych, na podstawie których można zweryfikować zasadność stawianych zarzutów (wniosek *in abstracto*), uniemożliwiają merytoryczne rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego na podstawie art. 26 § 2 u.SN. Dopiero całościowa ocena konkretnego wniosku, przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności i rodzaju podnoszonych w nim argumentów pozwala w konkretnej sprawie na uznanie, że ma się do czynienia z wnioskiem obejmującym zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 20 maja 2020 r., I NWW 9/20).

O możliwości wyłączenia sędziego od rozpoznania sprawy decyduje nie samo subiektywne przekonanie strony o braku jego bezstronności, ale faktyczne wystąpienie okoliczności uzasadniających to odczucie. Instytucja wyłączenia sędziego na wniosek nie jest bowiem związana z wystąpieniem jakiegokolwiek wątpliwości, co do bezstronności sędziego rozpoznającego sprawę, ale z ujawnieniem się uzasadnionych wątpliwości co do bezstronności sędziego. Przy tym ciężar uprawdopodobnienia wystąpienia takich okoliczności spoczywa na stronie składającej wniosek o wyłączenie sędziego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 21 marca 2018 r., V CSK 256/17).

Odnosząc się do postawionego przez powoda zarzutu „braku niezależności sądu, niezawisłości sędziego (i wymienionych sędziów) i sądu, naruszenie podstawowych zasad bezstronności i wiarygodności postępowania”, wskazać przede wszystkim należy, że wniosek o wyłączenie sędziego może dotyczyć wyłącznie sędziego orzekającego w danej sprawie, wobec czego odrzuceniu podlega wniosek złożony wobec sędziów niewyznaczonych do orzekania w danej sprawie. Kolejno wskazać wypada, że niezawisłość badana przez Sąd Najwyższy na skutek wniosku złożonego w trybie art. 26 § 2 u.SN może dotyczyć jedynie sędziego, a nie sądu, zatem zarzut braku niezawisłości sądu nie może zostać merytorycznie rozpoznany.

Odnosząc się już tylko do prawidłowo skonstruowanej części wniosku dotyczącej stawianego przez powoda „braku niezależności sądu, niezawisłości sędziego” podnieść trzeba, że w uzasadnieniu wniosku nie znalazły się żadne okoliczności, które wskazywałyby na zasadność stawianych zarzutów. Wskazywanie na okoliczność, że osoby pozwane przez powoda są pracownikami Sądu Okręgowego w Warszawie, a tym bardziej Sądu Rejonowego dla Warszawy-Żoliborza w Warszawie, jako uzasadniającą brak niezależności Sądu Okręgowego w Warszawie oraz brak niezawisłości SSO M. A. jest nazbyt daleko idące. Samo piastowanie urzędu sędziego w sądzie, którego pracownicy i inni sędziowie są pozwanymi w danej sprawie, nie przesądza o ich bliskich relacjach. Powód nie przedstawił żadnych dowodów, że takie bliskie relacje rzeczywiście istnieją. Jedynie dla powoda opisana sytuacja „nie pozostawia wątpliwości”. Również argumentacja odnosząca się do tego, że P. K. „wobec

części sędziów/pracowników SO w Warszawie (niebędących pozwanymi) (...) w innych postępowaniach wytacza zarzuty karne, o czym sędziowie ci wiedzą, jak i wiedza o toczących się postępowaniach z tego tytułu” nie może zostać uznana za zasadną w odniesieniu do stawianych przez powoda zarzutów braku niezależności sądu oraz braku niezawisłości SSO M. A., gdyż w sposób oczywisty argumentacja ta w żaden sposób nie dotyczy sprawy powoda o sygn. II C 1848/21.

Odnosząc się jeszcze do stanowiska powoda zajętego w piśmie z 25 października 2022 r., Sąd Najwyższy wskazuje, że wnioski składane w trybie art. 42a ust. 3 i n. p.u.s.p. rozpoznają sądy powszechne. Jeśli strona powodowa chciałaby przeprowadzenia w sprawie tzw. testu niezawisłości sędziego – winna zwrócić się z nim do sądu prowadzącego sprawę.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.